

Οδοιπορικό στη Θεσσαλονίκη. Άνοιξη 1992. Γνωριμία με τη πόλη σ' έναν άξονα που καθορίζουν οι λέξεις: μνήμη, αναζήτηση, αποκάλυψη. Κι αν τα ιστορικά τεκμήρια βοηθούν τις μνήμες κι' αποκαλύπτουν τη Θεσσαλονίκη των 2.300 χρόνων, η περιήγηση ανάμεσα στους ανθρώπους και τα δρώμενα, προσφέρει μια συναναστροφή γόνιμη στην αναζήτηση των εντυπώσεων. Όσο για την αποκάλυψη, αυτή παραμένει πάντα μια προσωπική περιπέτεια του κάθε επισκέπτη. Γιατί η πόλη των πολλών πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών μεταλλαγών που μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα τρέφει και τρέφεται από κοινωνικά σχήματα και τρόπους ζωής εντελώς διαφορετικούς, αφήνει και σήμερα διέξοδο σε προσωπικές περιπέτειες.

Μετά την απελευθέρωση της, το 1912, η Θεσσαλονίκη "αρχίζει αργά και βασανιστικά να μεταπλάθεται, κρατώντας όμως πάντα το Βασικό ιστορικό της σκελετό". Όταν ο βασιλιάς Γεώργιος ο Α' δολοφονείται στη Θεσσαλονίκη. Το Μάρτιο του 1913, ο πρώτος Βαλκανικός πόλεμος βρίσκεται πολύ κοντά στο τέλος του και η συνθήκη του Βουκουρεστίου επικυρώνει και τυπικά την προσάρτηση της Θεσσαλονίκης στο ελληνικό κράτος. Η Ευρώπη διαιρεμένη σε δύο εχθρικά στρατόπεδα προετοιμάζεται για τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και η Ελλάδα, φαίνεται πως πρέπει να περάσει από νέες εσωτερικές κρίσεις, πριν βρει το δρόμο της. Ο Βενιζέλος που είχε δεχθεί, το 1915, την αποβίβαση των στρατευμάτων της Entene στη Θεσσαλονίκη υποχρεώνεται από το βασιλιά Κωνσταντίνο να παραιτηθεί. Η Θεσσαλονίκη είναι ο τόπος που επιλέγεται και πάλι από την κοινωνικοπολιτική συγκυρία για να υποδεχτεί, το Βενιζέλο που φτάνει στη πόλη και τίθεται επικεφαλής της "προσωρινής κυβερνήσεως". Όταν στις αρχές του 1917 ο Βενιζέλος επιστρέφει στην Αθήνα, έχοντας την εξουσία, η Θεσσαλονίκη χτυπιέται από μια μεγάλη καταστροφή. Την πυρκαγιά που ξεσπά στις 5 Αυγούστου του 1917 και αλλάζει ριζικά τη μορφή της πόλης. «Η πυρκαγιά του 1917", γράφει η Αλέκα Καραδήμου-Γερόλυμπου στη μελέτη της . Η ανοικοδόμηση της Θεσσαλονίκης μετά την Πυρκαγιά του 1917, που κυκλοφορεί σε μια πολύ επιμελημένη έκδοση του Δήμου Θεσσαλονίκης, "αποτέλεσε μια τομή στη ζωή της

πόλης και στην ιστορική εξέλιξη της μορφής της, όχι μόνο λόγω της έκτασης της καταστροφής : κυρίως, λόγω της απόφασης της κυβέρνησης Βενιζέλου και να μην επιτρέψει την ανοικοδόμηση της Θεσσαλονίκης από τους κατοίκους της, σύμφωνα με τις ως τότε συνήθειες, επιδιώκοντας από τους κατοίκους της, σύμφωνα με τις ως τότε συνήθειες, επιδιώκοντας αντίθετα τη πλήρη αναδιοργάνωσή της».

"Είδα να καίγονται τα δύο τρίτα σχεδόν της παλιάς Θεσσαλονίκης, μιας πόλης με περισσότερους από 150.000 κατοίκους...", θα γράψει τότε στην αλληλογραφία του ο R. Dufour de la Thuillerie, Ναυτικός Επιθεωρητής του Γαλλικού Στόλου, και θα συνεχίσει : « ...Ήταν ένα απόγεμα Σαββάτου . . . στις επτά ... τριακόσια σπίτια είχαν ήδη καεί και εξ αιτίας του δυνατού ανέμου η φωτιά απλωνόταν με τρομερή γρηγοράδα. Στις οκτώ, η μισή πόλη ήταν τυλιγμένη στις φλόγες και τίποτα πλέον δεν μπορούσε ν' αναχαιτίσει τη θεομηνία... Η φωτιά έκαιγε πάντα όταν ξημέρωσε η αυγή της Κυριακής 19 Αυγούστου. Και όσα απόμεναν θα είχαν γίνει κι αυτά παρανάλωμα του πυρός αν μια ξαφνική αλλαγή στην κατεύθυνση του ανέμου δεν επέτρεπε την κατάσβεση του πριν τελειώσει η μέρα. Αλλά η κάτω πόλη, ολόκληρο το πλούσιο και εμπορικό της τμήμα, σε όλο σχεδόν το μήκος της και σε ένα βάθος 800-1200 μ. είχε ανεπίστρεπτα καταστραφεί...".

Η πυρκαγιά, θα μας πει ο Δημήτρης Φατούρος, έγινε μια "ευκαιρία" να αναδιαταχθεί ο χώρος της Θεσσαλονίκης. Συμβαίνει αυτό στις πόλεις, ύστερα από κάποια καταστροφή, κάποια θεομηνία... Μόνο που στην περίπτωση της Θεσσαλονίκης έγινε μια πολύ συντονισμένη προσπάθεια, με επικεφαλής τον Γάλλο αρχιτέκτονα Hebrard, να μελετηθεί η πόλη και να δοθεί μια διαφορετική προοπτική στην επανασχεδίαση της. Μη ξεχνάμε πως η Θεσσαλονίκη του μεσοπολέμου, ενταγμένη πια στο Ελληνικό Κράτος, βαδίζει ήδη σε καινούργιους πολιτικο-κοινωνικούς δρόμους. Με το νέο σχεδιασμό της πόλης, δίνεται στη Θεσσαλονίκη μια μορφή που δεν την ξαναέχουμε στην Ελλάδα. Μια μορφή

μνημειακής σχεδίασης με μεγάλους άξονες, Τσιμισκή, Εγνατία, με την πλατεία Αριστοτέλους και με ένα ενιαίο ρυθμό, ανεξάρτητα από επιμέρους σχόλια που μπορεί, κανείς να κάνει. Η "εντός των τειχών" Θεσσαλονίκη του Hebrard, αποκτά έτσι χαρακτήρα πιο τυπικά εκσυγχρονισμένο.

Οδοιπορικό στη Θεσσαλονίκη. Άνοιξη 1992. Διαδρομή με ταξί. Κυκλοφοριακό. Οι θεσσαλονικείς ταξιτζήδες ευπροσήγοροι, συζητούν: "Μόνο αν μπαζωθεί η παραλία από τη μια μεριά της πόλης ως την άλλη και γίνει ένας δρόμος με δέκα λωρίδες κυκλοφορίας, θα λυθεί το πρόβλημα". Φρέσκιες οι εντυπώσεις από τη συζήτηση με το Δημήτρη Φατούρο, μεταδοτική η πεποίθηση πως αυτή η πόλη πρέπει να σώσει ότι φτιάχνει την ιστορική μας συνείδηση. Μεταφέρω τα λόγια του στους συνεπιβάτες: Φωνάζω πως η Θεσσαλονίκη δεν πρέπει ποτέ να χάσει την άμεση επαφή της με το νερό. Δεν πρέπει ποτέ να διανοηθούμε, πως θα μπορούσαμε να πλατύνουμε την παραλία προκειμένου να εξυηρητηθούν κάποιες συγκεκριμένες ανάγκες της πόλης. Η ιστορική Θεσσαλονίκη έχει μια σωματική σχέση με το νερό. Ο Hebrard, όταν το 1920 επανασχεδιάζει το χώρο της πόλης, σέβεται αυτό το χαρακτηριστικό. Δεν καταργεί την προκυμαία, δεν τη μετατρέπει σ' ένα, θα έλεγα, εκτεταμένο γήπεδο, δεν πηγαίνει τα κτίρια μακριά απ' τη θάλασσα. Τ' αφήνει πάνω στο νερό. Στην περιοχή που είναι σήμερα η παλιά παραλία, κατεβάζει μάλιστα την προκυμαία χαμηλότερα, ένα μικρό σκαλοπάτι, όπου μπορεί ο καθένας να κάνει έναν περίπατο αγγίζοντας το νερό. Και στο καινούργιο κομμάτι, τη νέα παραλία, πολύ μεγαλύτερη σε μήκος, τοποθετεί τα κτίρια μακριά απ' τη θάλασσα και φτιάχνει μια ζώνη πράσινου. Ένα τυπικό ύφος δυτικοευρωπαϊκής και πιο τεχνοκρατικά επεξεργασμένης σχέσης. Έτσι η Θεσσαλονίκη έχει μια διπλή ταυτότητα. Την ιστορική και την σύγχρονη. Οι συναναστροφές γόνιμες. Οι συνεπιβάτες συμφωνούν και επαυξάνουν. Να διακρίνω μια υποβόσκουσα ιστορική συνείδηση ή μια τυχαία αφλογιστία του πιστολιού; Να

προχωρήσω στην αναζήτηση. Να ψάξω στις μνήμες.

Θεσσαλονίκη, μεσοπόλεμος. Η σύμβαση για την ανταλλαγή των πληθυσμών, έχει φέρει, στην πόλη 80-100χιλ. πρόσφυγες. Η Θεσσαλονίκη υφίσταται για μια ακόμα φορά, τις κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις της ανύπαρκτης πολιτικής ισορροπίας. Η ίδρυση του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης από τον Αλ. Παπαναστασίου, το 1925. δηλώνει μεταξύ άλλων την ανάγκη για εκπαίδευση. Ως τη μεταξική δικτατορία, το Πανεπιστήμιο προλαβαίνει να αναδειχθεί σε εστία της "επιστημονικής πρωτοπορίας, του εκπαιδευτικού δημοτικισμού, του αστικού Φιλελευθερισμού αλλά και του πρωτοβάθμιου σοσιαλισμού", για να υποστεί, μόλις μια δεκαετία μετά την ίδρυση του τις επιπτώσεις της πολιτικής ανισορροπίας, με την παύση 6 καθηγητών για τα πολιτικά τους φρονήματα. Εν τω μεταξύ, το 1926, η ίδρυση της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης. Μάιος του '36. Η Θεσσαλονίκη ζει στις μέρες της μεγάλης απεργίας των καπνεργατών. Είναι τα γεγονότα που δίνουν το ερέθισμα στον Γιάννη Ρίτσο να γράψει τον Επιτάφιο. Είναι τα χρόνια που η Ευρώπη προετοιμάζεται για έναν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και η Θεσσαλονίκη προσπαθεί υποκαθιστώντας τους ως τότε πολλαπλούς πυρήνες της κοινωνικής της ζωής, να αποδεχθεί τους μηχανισμούς του ενιαίου διοικητικού και οικονομικού κέντρου. Το Ελληνικό Κράτος φαίνεται να οργανώνει μια Θεσσαλονίκη, δορυφόρο.

"Είμαι κατ'εξοχήν θιασώτης της αποκέντρωσης. Η δουλειά σου άλλωστε το υπαγορεύει", θα μας πει ο Γιάννης Μπουτάρης. "Δε γίνεται να βγάζω κρασί Σαντορίνης και νάχω οινοποιείο στη Νάουσα. Πρέπει νάχω οινοποιείο ο στη Σαντορίνη. Ψάχνω όμως για κίνητρα. Στην Ελλάδα, όταν συζητάμε για κίνητρα, για βιομηχανική ανάπτυξη, βάζουμε ως πούμε ποσοστά επιδοτήσεως επιτοκίων ή δανέ ίση ή δεν ξέρω γω τι άλλο. Ξεχνάμε ορισμένα πράγματα πιο βασικά. Γιατί ένας καλός επιστήμονας ή ένας καλός τεχνικός να πάει να δουλέψει στην Ξάνθη, ως πούμε, όπου το πολύ-πολύ που

μπορεί να κάνει από απόψεως τροφής του πνεύματος του είναι να δει ένα video και μάλιστα β' κατηγορίας; Μα χρειάζεται να δει λίγο θέατρο. να πάει ένα σινεμά, να δει πέντε ανθρώπους, να μιλήσει για κάποια πράγματα. Στη Νάουσα, που είναι περίπου προάστιο πια της Θεσσαλονίκης, για να βρω κάποια περίοδο χημικό οινολόγο ή γεωπόνο, είχα τρομερή δυσκολία. Στη Νάουσα; ήταν η απάντηση. Φαινόταν σαν να τους έστελνες στην πίσω πλευρά της σελήνης. Δεν μπορούμε λοιπόν να συζητήσουμε πια για βιομηχανική ανάπτυξη, αν δεν συζητήσουμε πρώτα για το πώς θα ξεπεράσουμε την παρακμή μας. Γιατί η οικονομική κατάσταση δεν μπορεί να ξεφύγει από την καθημερινή ζωή. Δεν γίνεται. Κάποτε στη Θεσσαλονίκη, φτιάξανε την Τράπεζα Μακεδονίας-Θράκης, κι ήτανε τόσο πανηγυρικό το ότι η Τράπεζα έχει έδρα τη Θεσσαλονίκη, με την έννοια πως οι αποφάσεις για το μέγεθος των δανείων, των χρηματοδοτήσεων, παίρνονται εδώ που θεωρήθηκε απίστευτο γεγονός. Και μόνο αυτό τα δηλώνει όλα. Η απόλυτη εξάρτηση μιας πόλης από το κέντρο των αποφάσεων, όποιο κι αν είναι αυτό, οδηγεί στη σημερινή κατάσταση".

Οδοιπορικό στη Θεσσαλονίκη. Άνοιξη 1992. Οδός Αμαλίας 71 -θέατρο "Αμαλία". Πειραματική Σκηνή της "Τέχνης". Τελευταία παράσταση του κύκλου με τη κιμωλία σε σκηνοθεσία Νίκου Αρμάου και μετάφραση Οδυσσέα Ελύτη. Στο χέρι μου το πρόγραμμα της παράστασης, που είναι αφιερωμένο "στον άνθρωπο στον οποίο οφείλουμε, πολλοί από μας, τα πρώτα θεατρικά μας γράμματα". Τον Κάρολο Κουν. Το βλέμμα μου σε μια μικρή σημείωση: "Ο προγραμματισμός της Πειραματικής Σκηνης της "Τέχνης" γίνεται πράξη χάρη... και στην οικονομική ενίσχυση των...Ι. Μπουτάρη & Υιός Α.Ε, ...τους ευχαριστούμε θερμά". Η αίθουσα ασφυκτικά γεμάτη. Στο Φουαγιέ, συζήτηση με το Νίκο Χουρμουζιάδη. "Η Θεσσαλονίκη δεν κατόρθωσε να αποκτήσει ακόμη θεατρική παράδοση", θα μας πει, "Είναι: μια πόλη που, από το 1961, ουσιαστικά τρέφεται από το Κρατικό θέατρο Βορείου Ελλάδος. Ένα θεατρικό σχήμα στο

οποίο οι αλλαγές που συνεχώς προκαλούνται από τις πολιτικές μεταπτώσεις, δεν επέτρεψαν να ανέπτυξε μια πολιτική ρεπερτορίου τέτοια ώστε να αναταράξει δημιουργικά το θεατρικά νερά. Το τεράστιο, εξ άλλου, πρόβλημα ανανέωσης σε έμπυχο καλλιτεχνικό υλικό που αντιμετωπίζει, συναρτάται και με την απουσία θεατρικής αγοράς στη Θεσσαλονίκη. Γιατί η έλλειψη αυτή, έλλειψη ανταγωνιστικών οχημάτων στη ουσία, ευνοεί τη μακρά παραμονή και άρα την καθίζηση των ηθοποιών στο Κ.Θ.Β.Ε. Σ' όλη αυτή βέβαια την εικόνα της ασυνέχειας και ασυνέπειας, που καλύπτει κυρίως τη μεταδικτατορική περίοδο, πέρα από την πολιτική συγκυρία, ενέχονται και πολλοί από μας. Όσο για τα άλλα θεατρικά σχήματα, η Πειραματική Σκηνή της "Τέχνης", που ιδρύθηκε το 1979 από το Νικηφόρο Παπανδρέου και από έναν πυρήνα της Δραματικής Σχολής του Κ.Θ.Β.Ε, αποτελεί σήμερα τη μόνη εναλλακτική θεατρική διέξοδο στη Θεσσαλονίκη. Τα τελευταία χρόνια, συνειδητοποιούμε και την ύπαρξη κάποιων θεατρικών ομάδων, που όμως εμφανίζονται συνήθως τα καλοκαίρια και ύστερα χάνουμε τα ίχνη τους. Όσο για το θεατρικό μας κοινό, η Θεσσαλονίκη έχει ένα δυνάμει θεατρικό κοινό που μπορεί να χωριστεί σε δύο κατηγορίες. Στο γνωστό κοινό που παρακολουθεί τακτικά τις παραστάσεις του Κ.Θ.Β.Ε και σε ένα ανήσυχο θεατρικό κοινό που επιλέγει και ανάλογα αυξομειώνεται".

Η περιήγηση ανάμεσα στους ανθρώπους και τα δρώμενα. Κελύφη που ανοίγουν, για να ιδωθούν παράπονα και προσδοκίες. Η Θεσσαλονίκη της ιδιότυπης ιστορικής κληρονομιάς. Της Γερμανικής Κατοχής, της καταστροφής της Εβραϊκής κοινότητας, της αντίστασης, του Εμφύλιου. Η Θεσσαλονίκη τόπος πολιτικών δολοφονιών: Ζεύγος, Πόλκ, Λαμπράκης. Η Θεσσαλονίκη του πρώτου ραδιοφωνικού σταθμού στην Ελλάδα, της πρώτης ελληνικής τηλεόρασης. Η Θεσσαλονίκη του Ντόρε, του Όλυμπος - Νάουσα, του Μπέχτσιναρ στον Κήπο των Πριγκίπων, του Μπαχτσέ - Τσιφλίκ, του Κρικέλα. Οι Θεσσαλονικείς γλεντούν. Οι Θεσσαλονικιές γίνονται τραγούδι. Επώνυμες: "Δημητρούλα,

Κατερίνα, Νίκη" ή ανώνυμες: "όμορφη Σαλονικιά" "ξανθιά γαλανομάτα προσφυγοπούλα", μόνες: "η ξανθιά ατου Γεντί Κουλέ στα κάστρα" ή σε ομάδες: "οι γλυκές προσφυγοπούλες και οι φίνες μοδιστρούλες", "κορίτσια της καλαμαριάς" ή "αριστοκράτισσες", γίνονται ερωτικές μνήμες των ρεμπετών και φτιάχνουν ένα μύθο που ταξιδεύει χωρίς να χάνεται στην πόλη των 900.000 κατοίκων. Στη Θεσσαλονίκη νιε τα μεγάλα προβλήματα που δημιουργεί η τεράστια αύξηση του πληθυσμού. Ανάγκες στέγασης, απασχόλησης, εκπαίδευσης, ψυχαγωγίας. Η πολιτικο-οικονομική συγκυρία δεν αφήνει τώρα περιθώρια για μελετημένα σχέδια. Η οικοδόμηση προέχει και το χτίσιμο ξεχνιέται.

Οδοιπορικό στη Θεσσαλονίκη. Άνοιξη η 1992. Στη νοτιοανατολική περιοχή της πόλης, μετά τον οικισμό του Φοίνικα, πάνω στη θάλασσα. Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου. Κοντά στην Casa Bianca που ερειπώνεται. "Ήρθε το λεγόμενο μπουμ της ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης στη δεκαετία του '50", θα μας πει ο Δημήτρης Φατούρος. "Μιας ανάπτυξης μονόπλευρης, κάποιων οικονομικών μόνο μεγεθών. Δεν ήταν ανάπτυξη που περιείχε ανθρώπινες σχέσεις, ποιότητα περιβάλλοντος, καλλιέργεια. Παραμορφώθηκε εκείνη την περίοδο η Θεσσαλονίκη. Ευτυχώς που είχε ένα δυνατό αστικό πυρήνα. Ήταν πάντοτε ένα μεγάλο αστικό κέντρο, μια μεγάλη παραθαλάσσια πόλη με δυνατό λιμάνι, βιομηχανικές μονάδες και πολύ δυναμική συγκρότηση. Αλλά με τέτοια τρομακτική συσσώρευση πληθυσμού, αδιαμόρφωτες συνθήκες, έλλειψη σχεδίων, γενικής βούλησης, ιστορικής συνείδησης-καλλιέργειας και αρχών, ακόμα και ένας τέτοιος ιστός μπορεί πολύ εύκολα να καταστραφεί. Και. είναι κρίμα να καταστρέφεται η συνέχεια μιας πόλης, για ν' ανοίξουν δρόμοι, να γίνουν πολυκατοικίες, να κάνουνε πιο γρήγορα τη δουλειά τους οι καθημερινές κερδοσκοπικές επιχειρήσεις. Μόλις, πριν 20 χρόνια, για παράδειγμα, γκρεμίστηκε το τοίχος της πόλης που έφτανε ως κάτω-κάτω στη σημερινή παρήλια. Η παρουσία της ιστορικής διαδρομής θα βοηθήσει

στη δημιουργία μιας ιστορικής συνείδησης που θα απαγορεύει παρόμοιες επαναλήψεις. Γι' αυτό χρειαζόμαστε εκπαίδευση από το νηπιαγωγείο ως το Πανεπιστήμιο. Αλλιώς θα μπορούμε να γκρεμίζουμε τελείως ο,τιδήποτε κάθε τόσο θεωρείται παλαιότερο και νάχουμε συνεχώς καινούργια. Σα να κάναμε μια πόλη σε μια έρημο. Και ερωτώ: Πρέπει η Θεσσαλονίκη που έχει μια αναφορά 5.000 χρόνων, γιατί 2.300 χρόνια είναι από τότε που ονομάστηκε Θεσσαλονίκη, να αντιμετωπίζεται σαν μια πόλη χωρίς καμιά ιστορική αναφορά; Γιατί έτσι Φαίνεται πως γίνεται. Και τα δακρύβρεχτα συνθήματα δε σώζουν. Ο Κακριδής, ο Ανδρόνικος, ο Πικιώνης και τόσοι άλλοι πρέπει να είναι παρόντες στην εκπαίδευση. Ο ρόλος των καινούργιων Πανεπιστημίων είναι κρίσιμος. Όσο για τη Θεσσαλονίκη, έδωσε ένα δείγμα του τι σημαίνει ένα Πανεπιστήμιο να έχει μια δική του δυναμική και να μην αναφέρεται στην Αθήνα, στο Κέντρο".

Η Θεσσαλονίκη, η Αθήνα. Το Κέντρο, η περιφέρεια. Οι επιπτώσεις ενός συγκεντρωτικού διοικητικού μηχανισμού ή η έλλειψη μέριμνας; Στη Θεσσαλονίκη των εφημερίδων και των περιοδικών η αναζήτηση συνεχίζεται. Ο Ελληνικός Βορράς, Η Μακεδονία, η Θεσσαλονίκη. Κι ύστερα ο Παρατηρητής, το Τραμ, το Εντευκτήριο. Η Θεσσαλονίκη της δημιουργικής αναμονής. Του Φεστιβάλ Κινηματογράφου, των Γιορτών Ανοιχτού Θεάτρου, των εκδηλώσεων της Μπιεννάλε, της Σχολής Καλών Τεχνών, της Φιλοσοφικής Σχολής. Ο διεθνής χώρος υποδέχεται επαινετικά την παρουσία της Αρχιτεκτονικής Σχολής Θεσσαλονίκης στη περσινή Μπιεννάλε της Βενετίας. Τα διεθνή περιοδικά προβάλλουν την ελληνική συμμετοχή. Μήπως παρά τις δυσκολίες, οι θεσσαλονικείς γνωρίζουν πως οι κίνδυνοι δεν αντιμετωπίζονται μόνο νιε την επίκληση της αίγλης του παρελθόντος αλλά προπάντων νιε ένα σθεναρό πολιτισμικό παρόν; "Σήμερα η Θεσσαλονίκη ξαναγίνεται", θα μας πει ο Δημήτρης Φατούρας. "Ξαναέχει τη δυνατότητα να γίνει σωστά, ένα μητροπολιτικό κέντρο στη περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης, στα Βαλκάνια. Μία δυνατή

πανευρωπαϊκή μητρόπολη. Και σ' αυτή τη κατεύθυνση, η προσπάθεια να έχουμε τη Θεσσαλονίκη Πολιτιστική Πρωτεύουσα το 1997, είναι πολύ σημαντική. Γιατί θα δοθεί η δυνατότητα να αναπτυχθούν καινούργιες δραστηριότητες στην πόλη, να γίνουν νέα κτίρια, να διαμορφωθούν περιοχές. Το έχει ανάγκη αυτό η Θεσσαλονίκη, και το αξίζει".

Θεσσαλονίκη, Άνοιξη 1992. Αριστοτέλους 9. Συνάντηση με τον κατ' εξοχήν ιστορικό της Μακεδονίας, 85ετή πια, Απόστολο Βακαλόπουλο, μεγάλο παρόντα για πολλά χρόνια στην πανεπιστημιακή μας εκπαίδευση. " Κοινό πια αίτημα", θα μας πει, "είναι η εγκατάλειψη του αντιπαιδαγωγικού συστήματος διδασκαλίας, που επικρατεί συνήθως ως σήμερα. Πρέπει να κάνουμε κάτι ώστε να γνωρίσει ο νέος από πρώτο χέρι τα προβλήματα, τις πολιτικές σκέψεις, τις κοινωνικές αντιθέσεις, τις πνευματικές ανησυχίες και τις ιδεολογικές ζυμώσεις του παρελθόντος. Μόνον έτσι θα μπορέσει να πάρει μία κριτική στάση απέναντι στα προβλήματα του παρόντος".

Η αναζήτηση, άλλοτε γοητευτική, κάποτε τραυματική, θα μπορούσε να συνεχίζει αέναα. Στα βιβλιοπωλεία του Μπαρμπουνάκη και στο Μοχλό, στην Αγορά Μοδιάνο, στον κινηματογράφο Ολύμπιον και στο Μακεδονικόν, στο Βελλίδιο, το Βαφοπούλειο, το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης. Όμως εμείς. Σάββατο βράδυ, επιστρέψουμε. Την ώρα που εσείς θα ξαμολιέστε στο Ζύθο, το Kismet, το Μπέχτσιναρ, το Ντε Φάκτο, το Μανδραγόρα, το Ουζερί και το Μύλο. Και για όλα αυτά που δε μιλήσαμε, το Βυζαντινό Μουσείο, το Τελόγλειο, το Μέγαρο της Μουσικής, το Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης, δεν είναι πως τα ξεχάσαμε. Είναι που θα τα δούμε στο μέλλον.

Βίκυ Θεοδωροπούλου

12.4.1992
